

BIURO STUDIÓW I PROJEKTÓW ROZWOJU ROLNICTWA
"BIPROST" W WARSZAWIE
PRACOWNIA ROLNA WE WROCŁAWIU, UL. MAGIARSKA 4

OPRACOWANIE: Ewidencja zespołów ogrodowo-parkowych

WIRJECOWOŚĆ: Wiry GMINA: Marcinowice

WOJEWÓDZTWO: Wałbrzych

ZINWENIOWANIE: Urząd Wojew. Wydz. Kultury i Sztuki
Wojew. Konserw. Zabytków Wałbrzych

NUMER UMOWY: 13/10/R-8/83

4397
7154

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr Amw. 4377

BIBLIOTEKA
Urządu Ochrony i Konserwacji Zespołu Pałac. w Grod.
ul. Szwoleżerów Nr 9 tel. 29-67-70

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

<p>Park, ogród, aleja, zieleni towarzysząca</p> <p>Rodzaj parku/ogrodu: klasztorny, zamkowy, pałacowy, dworski, <u>miejski</u></p> <p>Czas powstania: <u>XIX w</u></p> <p>Forma stylowa: <u>krępowana</u></p> <p>Wielkość: <u>2.1 ha</u></p>	<p>Nazwa: <u>WIRY</u></p> <p>Adres: <u>GM, MARCINOWICE</u></p> <p>Województwo: <u>WAK BERSKEIE</u></p> <p>Użytkownicy: <u>RSP "Śleza" 100 Włocław</u></p>
---	---

K R Y T E R I A		0	1	2	3	4	
		zły	mierny	db	b. db		
A	I.	Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego					
	Wartości zabytkowe	1. Osie i ciągi kompozycji (relacja z architekturą)		+			
		2. Układ dróg		+			
		3. Stopień przetrwania starodrzewia			+		
		4. Układ wodny i pierw. uksz. terenu	+				
		5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury	+				
	II.	Wartość układu przestrzennego					
		1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych		+			
		2. Wartość historyczna układu (dawność)		+			
		3. Wartość obiektów architektury	+				
		4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju		+			
		5. Wartości krajobrazowe i estetyczne		+			
	III.	Wartości tradycji historycznej (w sensie potencjonalnych walorów turystycznych)					
		1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+				
		Wartości zabytkowe ogółem				8	
B	I.	Wartości przyrodnicze i ekologiczne					
	Wartości przyrodnicze i ekologiczne	1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów		+			
		2. Drzewa o charakterze pomników przyrody		+			
		3. Intensywność zadrzewienia		+			
		4. Stan zdrowotny drzewostanu		+			
		5. Znaczenie ekologiczne		+			
	Wartości przyrodnicze ogółem				5		
Ogólna ocena obiektu				13			

Analizę sporządził: [Podpis]

Data: 20 XI 1983

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych — podać na odwrocie karty!

BIURO PROJEKTOWO-TECHNOLOGICZNE
PRZEMYSŁU ROLNEGO I ORGANIZACJI
PRZEDSIĘBIORSTW ROLNYCH „BIPROZET”

CENTRALA 00-519 WARSZAWA UL. JASNA 14/16
TELEFON 27-05-01 • TELEX 81-25-26

PRACOWNIA — ODDZIAŁ : Rolna we Wrocławiu
ul. Kacierska 4

PRACOWNIA : Rolna

OPRACOWANIE : Ewidencja założeń ogrodowo-parkowych

Gmina: Marcinowice

MIEJSCOWOŚĆ : Wiry

WOJEWÓDZTWO: Wałbrzych

ZLECENIODAWCA : Urząd Wojewódzki Wydział Kultury i Sztuki
Wojewódzki Konserwator Zabytków
Wałbrzych

NUMER UMOWY : CECHA PROJEKTU:

13/10/R-8/83

Biuro Studiów i Projektów Rozwoju Rolnictwa
„Biprozet” w Warszawie
Pracownia Rolna we Wrocławiu
50-104 Wrocław, ul. Kacierska Nr 4
tel. 38.969

FUNKCJA	IMIĘ I NAZWISKO	DATA	PODPIS
St.proj.	mgr Hanna Wrabec	IX.83r.	<i>Hanna Wrabec</i>
St.asystent	Stanisław Prączyński	"	<i>Stanisław Prączyński</i>
"	Jadwiga Tylińska	"	<i>Jadwiga Tylińska</i>
Kier.	mgr Krzysztof Eysymontt	"	<i>Krzysztof Eysymontt</i>
Kier. Biuro	mgr inż. Henryk Giesielski	"	<i>Henryk Giesielski</i>

Kier. Pracowni inż. Stanisław Kiełczewski

KIEROWNIA
Pracowni Rolnej
inż. Stanisław Kiełczewski

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 4374

METRYCZKA PARKU — OGRODU			
1	Adres: miejscowość (dzielnica, ulica, nr posesji) Wiry		gmina Marcinowice
			województwo wałbrzyskie
2	Nazwa parku: aktualna: Wiry	dawna: Gr.Wierau	
3	Rodzaj parku i stan jego zachowania: adaptacja terenu na cele rekreacyjne		
4	Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń: ok.60-lat XIX w.		Autor:
5	Powierzchnia parku: Ogółem ha ok.2,1	w tym wód w ha brak	Istniejące budynki: 1. O wartościach zabytkowych dwór, budynek gospodarczy
6	Nr i data rejestru parku — ogrodu	6a. Opinia Komisji Konserwatorskiej	2. Inne: budynki gospodarcze
7	Użytkownicy obiektu: Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna "Słęża" we Wirach . Wg rejestru gruntów nr działki <u>75</u> 13		
8	Istniejące dokumentacje (data i autor):	1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy: W skali 1:500 na część obiektu. Rejonowe Biuro Geodezji w Świdnicy	2. Inwentaryzacja zieleni: brak
	3. Studium historyczne: brak	4. Założenia techniczno-ekonomiczne: brak	5. Dokumentacje branżowe, techniczne i ekspertyzy: brak
9	Przeprowadzone remonty:	Budynków Parku	Metrykę sporządził: H.Wrabeć, S.Prądzynski Data: IX - 1983 r.

I. KRÓTKA ANALIZA HISTORYCZNA.

Nazwa wsi Wiry /niem.Wierau/ pojawia się w dokumencie z 1223 roku pod nazwą Wiry. W akcie tym Wawrzyniec biskup wrocławski na prośbę Witosława opata klasztoru p.Marii na Piasku we Wrocławiu, zatwierdza w posiadanie klasztoru 31 imiennie wymienionych wsi, m.innymi wzmiankuje Wiry. Jak podaje K.Malczycki w rękach kościelnych wieś była już w 1193 roku. Jako własność klasztoru, wymieniane są Wiry do poł.XIX wieku. W 1876 roku we wsi było kilka większych posiadłości chłopskich oraz dobra sołeckie, należące do Gustava Schrotha. W roku 1905 majątek sołecki stanowił własność wdowy Rothenbach. Po niej dobra przejął radca ekonomiczny H.Rossdeutscher wzmiankowany w 1917, 1922 i 1930 roku.

Zakończony na planie litery "L", dwuskrzydłowy, renesansowy dwór w Wirach /dzisiaj w ruinie/ został wzniesiony u schyłku XVI wieku. Obecnie nosi on ślady neogotyckiej przebudowy.

Po północnej stronie dworu zlokalizowany był folwark, dzisiaj w znacznej części rozebrany.

Na południe od budynku dworu znajduje się teren zaadaptowany na cele rekreacyjne, prawdopodobnie w 60-tych latach XIX wieku. Najstarsze drzewa sadzone tam pojedynczo lub grupami liczą obecnie ok.120 lat. Są to graby, kasztanowce, lipy i dęby. Zachowały się też ślady dawnego układu wodnego, złożonego z dwóch małych stawków /por.starą mapę wsi/.

Od strony drogi teren parku grodził mur, oddzielający założenie od wiejskiej drogi.

B i b l i o g r a f i a

1. Zimmermann F. - Beyträge zur Beschreibung von Schlesien .
Brieg 1785 t.V, s.519-520.
2. Knie J.G. - Alfabetisch, statistisch-topographische Uebersicht
der Dorfer, Flecken, Städte.....
Breslau 1830 s.847.
3. Knie J.G. - Alfabetisch, statistisch-topographische Uebersicht
der Dorfer, Flecken, Städte.....
Breslau 1845 s.739.
4. Pastorff M. - Schlesische Güter-Adressbuch.
Breslau 1876, 1905, 1917, 1930.
5. Kodeks Dyplomatyczny Śląska /pod.ren.K.Maleczyńskiego/.
Wrocław 1964 s. 49-51.

Fotokopia planu wsi Wiry z 1883 r.

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. Układ przestrzenny.

Założenie dworskie w Wirach położone jest w zachodniej części wsi, przy szosie wiodącej do Świdnicy przez wieś Wirki. Renesansowy dwór usytuowany jest w pobliżu szosy, w południowej części założenia. Obecnie budynek dworu jest w dużym stopniu zdewastowany /między innymi brakuje dachu/ i nie jest użytkowany. Z dawnych budynków folwarcznych zachował się duży budynek gospodarczy usytuowany po zachodniej stronie pałacu. Pozostałe istniejące budowle wzniesiono w późniejszym okresie w tym trzy wiaty na maszyny rolnicze, basen p.poż. oraz stację paliw. Istniejące ogrodzenia na terenie obiektu wykonano z siatki metalowej oraz z siatki metalowej osadzonej na cokole i płyt betonowych. Zachodnią część założenia zajmuje mały drzewostan obecnie o charakterze leśnym.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin.

Wykaz drzew i krzewów posadzonych w pobliżu budynku dworu.

iglaste

1. Pinus nigra	- sosna czarna	1 szt

liściaste

2. Acer platanoides	- klon pospolity	
3. Aesculus hippocastanum	- kasztanowiec biały	2 "
4. Carpinus betulus	- grab pospolity	2 "
5. Corylus avellana	- leszczyna pospolita	
6. Crataegus monogyna	- głóg jednoszyjkowy	
7. Fraxinus excelsior	- jesion wyniosły	1 "
8. Quercus robur	- dąb szypułkowy	1 "
9. Quercus rubra	- dąb czerwony	
10. Robinia pseudoacacia	- robinia akacjowa	4 "
11. Sambucus nigra	- bez czarny	
12. Tilia cordata	- lipa drobnolistna	12 "

W wykazie podano ilości drzew wyróżniających się.

Po wschodniej stronie pałacu rosną: sosna czarna o średnicy pnia 0,6 m oraz dwie lipy drobnolistne o średnicach pni 0,6 i 0,5 m.

Przy szosie, po zachodniej stronie pałacu rosną dwa kasztanowce białe o średnicach pni 1,0 i 0,8 m.

W pobliżu opisanych kasztanowców rosną między innymi dwa graby o średnicach pni po 0,5 m.

W południowo zachodniej części parku rośnie dąb szypułkowy o średnicy pnia 0,8 m.

Od strony szosy park otoczony jest wysokim żywopłotem z głogu. Parczek w wyniku braku pielęgnacji /w okresie po II wojnie światowej/ przybrał charakter leśny.

Drzewostan parkowy tworzą głównie: jesion wyniosły w 50 %, robinia akacjowa w 30 %. W domieszce występują klon pospolity i dąb szypułkowy, i wiąz szypułkowy.

Przeciętna średnica pni w opisywanym drzewostanie wynosi 0,4 m. Pod okapem drzewostanu masowo występuje podszyt w którym dominuje bez czarny. Stan zdrowotny drzew jest dobry. Drzewostan wymaga przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych.

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego.

Zdewastowany został budynek dworu, jest on aktualnie pozbawiony dachu i nie jest użytkowany.

Z dawnej zabudowy folwarcznej zachował się tylko budynek gospodarczy, usytuowany po zachodniej stronie dziedzińca.

Zasypano stawek położony w północno zachodniej części dziedzińca.

Zachowało się kilka starszych drzew rosnących koło budynku dworu. Drzewostan usytuowany w zachodniej części założenia ma charakter leśny.

4. Rola obiektu w krajobrazie.

Z uwagi na niewielki obszar obiektu oraz aktualnie zdewastowany budynek dworu założenie nie wnosi istotniejszych akcentów do krajobrazu okolicy.

III. WNIOSKI.

1. Granice ochrony konserwatorskiej w zakresie ochrony układu oraz ochrony ekologicznej przedstawiono na planie, w graficznej części opracowania.
2. Należy zabezpieczyć budynek dworu przed dalszą dewastacją /wykonać dach/.
W przypadku posiadania odpowiednich środków finansowych proponuje się rewaloryzację budynku.

1. Widok na pałac od strony południowej.

2. Wschodnia elewacja pałacu.

3. Główne wejście do pałacu.

4. Widok na pałac od strony folwarku.

5. Widok na park od strony folwarku.

6. Fragment pałacu.

7. Fragment parku od strony szosy.

